

”Några tankar om den akademiska lagerkransens ursprungssymbolik”

Det är en varm och solig midsommarafton vid Lunds Universitet år 1829. Esaias Tegnér har utsetts till promotor och bestämmer sig på studs för att även promovera sin vän, den danske nationalskalden Adam Oehlenschläger, som är på besök, med en lagerkrans. Vad var symboliken i detta, vad såg 1829 års promotionsbesökare framför sig. Låt mig försöka beskriva hur besökarna där 1829 kan ha upplevt detta nu 200-åriga kulturarv.

Vi befinner oss i 1800-talets tappning av det mytologiska antikens Grekland. Närmare bestämt vid det heliga berget Parnassos fot. Strax kommer Apollons prästerskap att skrida in i högtidlig procession. Med de yngsta lärlingarna, prästerskapets adepter dvs studenterna först - och med "översteprästen" dvs rektor med sitt följe sist. Och i processionens bakgrund ser vi bergets mjuka form torna upp sig i form av vår Parnass. På dess sluttningar kan de 9 museerna i bland skymtas (i Lund i form av de så kallade "Kransflickorna" - här i form av studentmarskalkarna) och självaste Apollon besöker då och då bergets topp (här i form av vår promotor).

På berget växer även det städsegröna lagerträdet som är ett resultat av Apollons kärlek till nymfen Dafne. Från dess grenar binder Apollons prästerskap lagerkransar med vilka de belönar de främsta av musernas tjänare. Och den lagerkrönte kan eventuellt få tillbringa livet efter detta med andra framstående skaldar och vetenskapsmän på bergets topp. Den nye doktor vigs med doktorsringen till vetenskapen. Kröns med Apollons lagerkrans och förs därefter symboliskt upp och över Parnassos topp av Apollon själv, som en försmak av den eviga ära som eventuellt väntar de mest berömda. Traditionen att kransa de nya doktorerna är till skillnad från många av de andra sederna i samband med den akademiska högtiden unikt svensk.

I utlandet får man diverse hattar - men lagerkransen är unik för våra doktorer - även om nyexaminerade magistrar får kransen i tex Italien - och det är i Italien vi ska söka den "felande länken". Hos medeltidspoeterna Dante Alighieri och Petrarca, som var de första att bekransas i "modern tid" och hos renässanspoeten Torquato Tasso - som nästan bekransades. "Nästan" är här nyckelordet - för strax innan han skulle få sin lagerkrans som erkänsla för sina bedrifter som poet så dog han. Denna tragiska händelse, och de höga konsternas evighet och människans förgänglighet kittlade upplysningstidens människor och utgör utgångspunkten för Johann Wolfgang von Goethes skådespel "Tasso" från 1790 - ett skådespel som på ett mycket elegant sätt resonerar kring lagerkransen som symbol, den konstnärliga ärans eviga natur och människans flyktiga existens.

Tegnér och hans nära vän den danske skalden Oehlenschläger (som själv skrev ett verk på samma tema, fast baserat på konstnären Correggios liv) var stora beundrare av Goethe och som den danske litteraturprofessorn Fredrik Julius Billeskov Jansen påpekar är även Wilhelms Smets "Tassos Död" och Bernhard Severin Ingemanns "Tassos befrielse" - båda från 1819 ytterligare två skandinaviska verk som fortsätter att problematisera

Högskolan i Gävle sätter människan i centrum och utvecklar kunskapen om en hållbar livsmiljö.

Tarquino Tasso, konsten och lagerkransen - och det är därför knappast en slump att Tegner under Oehlenschlägers besök i Lund 1829 bekransar och "promoverar" Oehlenschläger med JUST en symbolisk lagerkrans!
Kransens symbolik och Tarquinio Tassos mystiska förhållande till kransen kan nog bäst sammanfattas genom den blivande Kung Oscar II:es vackra översättning av Goethes verk.

I den 1a aktens 3e scen samtalar den allt sjukare Tasso och prinsessa Eleonora om lagerkransen han snart ska få...

Tasso ligger allvarligt sjuk
Du ser, furstinna, för din fot mig här.
O, lyssna till min bön! Tag kransen bort,
Att, liksom uppväckt ur en härlig dröm,
Jag må föryngradt lif i själen känna!

Prinsessan Eleonora håller i kransen hon håller på att binda och svarar
Om lugn och blygsam bära du förmår
Det snille gudarne beskärt åt dig,
Så lär ock bära denna krans; han är
Den bästa gåfva vi dig kunna gifva.
Den man, hvars hufvud han en gång berört,
Skall evigt se hans grönska kring sin hjässa.

Med andra ord - den person som en gång fått bära lagerkransen bär den alltså alltid kring sin hjässa även när kransen sedan länge vittrat bort.

Den tyske kultursociologen Richard Fabers beskriver i sin kritiska analys av Goethes Tassos att lagerkransen därmed utgör ett slags fokuspunkt för ett drömligt övergångstillstånd mellan människans och gudarnas världar, samma övergångstillstånd som den nye doktorn genomgår under sin snabba passage med lagerkransen på sin hjässa över parnassen.

I den sena 1700-tals människans föreställningsvärld blir alltså kransen den främsta gåva en människa kan få under sin livstid och dess eviga grönska och löftet om att en gång få återvända till berget Parnassos topp dröjer kvar kring mottagarens hjässa även länge efter att den nye doktors fysiska krans har vissnat. Och på motsvarande sätt ärgas det gyllene hattspännet på doktorshatten, det tappar sin glans med åren - men symbolen och uppmaningen att "inte vila på sina lagrar" återstår! Sådan är vetenskapen, sådan är symboliken i den ceremoni vi idag får uppleva.

Scenen är satt - Processionen kan inträda!

Denna inledning hölls av ceremonimästare Jonas Kågström vid Akademisk Högtid på Högskolan i Gävle 20 april 2018.